
Leidraad zoönosescenario bij gezelschapsdieren

Januari 2026

Inhoud

Begrippenlijst.....	4
Hoofdstuk 1 Introductie.....	5
Hoofdstuk 2 Organisatie.....	6
Hoofdstuk 3 Juridische basis.....	7
Hoofdstuk 4 Maatregelen.....	9
Hoofdstuk 5 Communicatie.....	13
Hoofdstuk 6 Variabelen voor scenario ziekte X.....	15
Bijlage 1: Aanvullende nationale documentatie en relevante draaiboeken.....	16

Landelijk meldpunt voor bestrijdings- en meldingsplichtige dierziekten (NVWA):

045- 546 31 88

Dit nummer is 24 uur per dag en 7 dagen per week bereikbaar

<https://www.nvwa.nl/onderwerpen/dierziekten/melden-dierziekte#/>

Disclaimer

Dit leidraad (of document) is een voorstel voor een effectief en zorgvuldig optreden door het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN), in afstemming met het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). Dit document dient enerzijds als een 'checklist' voor de mogelijk te nemen maatregelen bij een besmetting en/of uitbraak en anderzijds als toelichting op de verschillende maatregelen en beleidsbeslissingen. De leidraad is gebaseerd op de Europese Diergezondheidsverordening (verordening (EU) nr. 2016/429) en de onderliggende regelgeving, en op nationale regelgeving. De leidraad is een dynamisch geheel. De input van stakeholders, ervaringen met dierziekte-uitbraken en oefeningen, veranderende regelgeving en veranderende opvattingen zijn verwerkt. Indien er sprake is van nieuwe ontwikkelingen, zoals nieuwe wetenschappelijke informatie of veranderingen in Europese regelgeving, dan wordt het document zo snel mogelijk geactualiseerd. Het document is daarmee een weergave van de gehanteerde beleidslijn op een bepaald moment. Het streeft naar een vereenvoudiging van de complexe situaties die kunnen ontstaan bij (potentieel) zoönotische uitbraken waarbij gezelschapsdieren een rol spelen. Tevens beschrijft het document waar (extra) informatie over een bepaald onderwerp te vinden is. Het document is bedoeld voor de medewerkers van de voorgenoemde ministeries en biedt een leidraad voor de processtappen. Aan de leidraad kunnen geen rechten ontleend worden.

Begrippenlijst

Contactdier: Een dier dat direct of indirect contact heeft gehad met een besmet of verdacht dier.

Fokker: Degene die een gezelschapsdier fokt in de uitoefening van een bedrijfsmatige of beroepsmatige activiteit.

Fokverbod: Een verbod op het winnen van sperma, eicellen en embryo's, het insemineren of het laten bevruchten van dieren en het transplanteren van embryo's en eicellen.

Diereigenaar/ Eigenaar van een gezelschapsdier: eigenaar, houder of hoeder zoals beschreven in artikel 1.1 van Wet dieren.

Quarantaine/isolatie: het afgezonderd houden van dieren ter voorkoming van direct of indirect contact met andere dieren of mensen, teneinde de verspreiding van één of meer specifieke ziekten te voorkomen waarbij de geïsoleerde dieren voor een bepaalde tijdsduur worden geobserveerd en in voorkomend geval worden getest en behandeld.

Risico: De waarschijnlijkheid (kans) dat een schadelijk effect biologische en economische gevolgen voor de diergezondheid of volksgezondheid kan hebben, en de vermoedelijke omvang daarvan.

Uitbraak: De officiële bevestiging dat een dierziekte uit de lijst in Uitvoeringsverordening (EU) 2018/1882 of een nieuwe ziekte voorkomt bij meerdere dieren.

Ziekteverwekker: Een pathogeen dat ziekte kan veroorzaken.

Zoönose: Infectieziekte die van dieren op mensen kan worden overgedragen.

Zoönosengeletterdheid: kennis over zoönosen, bewustzijn over de risico's van zoönosen en kennis over en uitvoeren van gedrag om mogelijke besmetting te voorkomen.

Hoofdstuk 1 Introductie

Het doel van deze leidraad is om beleidsmedewerkers inzicht te geven in mogelijke maatregelen en beleidsbeslissingen bij een besmetting en/of uitbraak van een zoönose bij gezelschapsdieren. Dit document is opgesteld naar aanleiding van een aanbeveling in het rapport 'Zoönosen in het vizier': Ontwikkel een draaiboek voor het geval dat veel voorkomende gezelschapsdieren zoals honden, katten en vogels een rol zouden spelen in de epidemiologie van een zoönotische uitbraak (bijvoorbeeld met een ziekte X). Er wordt in deze leidraad dus uitgegaan van een grootschalige uitbraak onder mensen en honden, katten en/of vogels, waarbij het kan gaan om een nieuwe of bestaande zoönose. Het document is een leidraad geworden in plaats van een draaiboek, omdat er zoveel verschillende factoren (kunnen) meespelen in een zoönotische uitbraak van een (nieuwe) ziekte, waarbij gezelschapsdieren een rol spelen, dat er onmogelijk een vastgestelde aanpak kan worden gedocumenteerd. Er is daarom gekozen voor een leidraad, die richting geeft bij een dergelijke uitbraak en waar ruimte blijft voor maatwerk.

In Nederland worden veel gezelschapsdieren gehouden die in nauw contact komen met de mens. Een deel van deze vaak individueel gehouden dieren heeft daarnaast contact met andere dieren en/of mensen in de lokale omgeving of gaan mee op reis, naar tentoonstellingen of hobby-activiteiten. Bij gezelschapsdieren kunnen zoönosen voorkomen en door import of reizen kunnen zoönosen die normaal niet in Nederland voorkomen worden geïntroduceerd. Bekende voorbeelden van zoönosen die door gezelschapsdieren op mensen kunnen worden overgedragen zijn: papegaaizenziekte (psittacose), toxoplasmose, hondsdoelheid (rabiës), vossenlintworm (*Echinococcus multilocularis*), tuberculose en brucellose. Tevens kan zich een situatie voordoen waarbij het gaat om ziekte X: een nog onbekende of nieuwe ziekte. Niet elke zoönose is een reden voor de overheid om in te grijpen. Zo kan een zoönose op individueel niveau van belang zijn, maar hoeft het geen probleem voor de volksgezondheid te zijn. Het wisselt per ziekteverwekker of er een Europees wettelijk kader of Nederlands wettelijk kader voor de te nemen maatregelen bestaat.

Tot op heden is er geen grootschalige uitbraak van een zoönose bij gezelschapsdieren met een probleem voor de volksgezondheid geweest in Nederland. In de situatie van een grootschalige zoönotische uitbraak waarbij gezelschapsdieren een rol spelen in de verspreiding, is het van belang een leidraad te hebben. In deze leidraad is de beschikbare informatie voor een dergelijke situatie gebundeld en wordt een overzicht gegeven van de diverse onderdelen van de besluitvorming en respons waar aan gedacht moet worden. Zo kan er effectief en zorgvuldig worden opgetreden door het ministerie van VWS en het ministerie van LNVN en andere betrokken partijen.

Hoofdstuk 2 Organisatie

De samenwerking tussen het ministerie van VWS en het ministerie van LNV in het geval van een zoonose uitbraak of opkomende dreiging wordt beschreven in het Interdepartementaal beleidsdraaiboek Risicobeoordeling & -besluitvorming bij zoonosen. Dit betreffende beleidsdraaiboek geeft inzicht in hoe de structuur van advisering tot besluitvorming wordt doorlopen, en vormt de basis voor besluitvorming over eventueel in te stellen maatregelen in het geval van een zoonose uitbraak/dreiging.

De huidige Nederlandse geïntegreerde humaan-veterinaire risicostructuur, kortweg de zoonosenstructuur, richt zich op signalering, beoordeling en bestrijding van zoonosen en is voortdurend actief, ook wanneer er geen sprake is van een dreiging. De zoonosenstructuur borgt de samenwerking tussen organisaties in het domein van humane en veterinaire gezondheid. Voor het signaleren, beoordelen en bestrijden van een zoonose is het nodig data op te halen bij onder andere onderzoeksinstanties. In het geval van een zoonose die alleen overgaat van dier-op-mens, maar geen mens-op-mens transmissie kent, wordt de zoonosenstructuur gevolgd. Daarbij dragen het ministerie van LNV en het ministerie van VWS gezamenlijk de verantwoordelijkheid voor de aanpak en de maatregelen. Ieder vanuit de eigen verantwoordelijkheid voor het beleidsterrein en de vigerende wet- en regelgeving, waarbij het ministerie van VWS leidend is in de zoonosenstructuur. Bij VWS is de Wet publieke gezondheid en voor LNV de Wet dieren relevante wetgeving (zie voor meer informatie het volgende hoofdstuk).

Bij een potentiële zoonotische infectieziekte bij gezelschapsdieren wordt het signaal beoordeeld binnen de zoonosenstructuur en wordt er eventueel opgeschaald. Via [deze link](#) zijn alle onderdelen van de zoonosenstructuur en hun samenhang beschreven¹. De samenwerking staat beschreven in het Interdepartementaal beleidsdraaiboek Risicobeoordeling & -besluitvorming bij zoonosen.

Op regionaal niveau zijn er binnen Nederland samenwerkingsverbanden tussen de GGD'en en de NVWA. Daarnaast werken Rijksoverheid en regio nauw samen. Dit staat verder beschreven in het LCP-I (dat op moment van schrijven nog gepubliceerd moet worden). Deze samenwerking vormt een One Health aanpak; het werken in een zoonosenstructuur en het uitdragen van het belang van gegevensuitwisseling over zoonosen vanuit alle disciplines van de One Health (volksgezondheid, diergezondheid en leefomgeving). In deze samenwerkingsverbanden vindt uitwisseling van informatie plaats en worden afspraken gemaakt over wie wat doet op welk niveau.

¹ [Van signaal tot respons | One Health](#)

Hoofdstuk 3 Juridische basis

Wat betreft het juridische kader van de mogelijk te nemen maatregelen voor het dier/de dieren, maakt het uit of het gaat om een meldingsplichtige, bestrijdingsplichtige of niet-gereguleerde dierziekte. Op meldings- en bestrijdingsplichtige ziektes kunnen zowel Europese als nationale wet- en regelgeving van toepassing zijn. In het beleidsdraaiboek Bestrijdingsplichtige dierziekten² staat een overzicht van maatregelen die kunnen worden ingezet bij bestrijdingsplichtige ziektes. Alle maatregelen die daar beschreven staan kunnen van toepassing zijn bij een uitbraak van een bestrijdingsplichtige zoönose waarbij gezelschapsdieren een rol spelen.

Europese wet- en regelgeving

Sinds 21 april 2021 is de Europese Diergezondheidsverordening (verordening (EU) nr. 2016/429, hierna: AHR) van kracht. Centraal in de verordening staan de verschillende ziekten die daarin zijn aangewezen. Ziekten kunnen worden aangewezen als ze besmettelijk zijn voor dieren of van dier op mens kunnen worden overgedragen, en voldoen aan de in artikel 5 van de verordening genoemde criteria. Alle EU-landen moeten de vooraf bepaalde besmettelijke dierziekten bestrijden. Voor elke categorie gelden maatregelen van diverse aard, die passen bij de betreffende ziektecategorie. Elk EU-land kan aanvullende maatregelen nemen, boven op deze Europese minimum eisen. In Nederland staan deze maatregelen opgenomen in de Wet dieren. Er zijn vijf ziektecategorieën: A, B, C, D en E. Voor alle ziekten uit deze categorieën geldt een meldingsplicht. Voor de ziekten uit de categorieën A en B geldt daarnaast ook een bestrijdingsplicht. In Beleidsdraaiboek Bestrijdingsplichtige dierziekten³ is meer informatie over de categorieën en wat dit betekent voor de aanpak te vinden. Vanuit de EU wordt weinig gereguleerd voor zoönosen bij gezelschapsdieren. Tussen landen zit veel verschil of zij een zoönose wel of niet reguleren of monitoren. Daarom is het van belang dat nationaal (en internationaal) tijdig afspraken worden gemaakt over zoönosen om handvatten en handelingsperspectief te hebben bij een eventuele uitbraak.

Nationale wet- en regelgeving

Gereguleerde dierziekten

De preventie en bestrijding van dierziekten in Nederland is vastgelegd in de Wet dieren. De NVWA is bevoegd om onderzoek te doen naar aanwezigheid van ziekteverwekkers en ziekteverschijnselen. De minister van LNVN heeft op grond van artikel 5.4 Wet dieren de mogelijkheid bij aangewezen dierziekten maatregelen te treffen of andere handelingen te verrichten, met betrekking tot dieren die besmet of van besmetting verdacht zijn, vatbaar voor besmetting met een dierziekte of zoönose zijn, een ziekteverschijnsel vertonen of kunnen vertonen of een gevaar kunnen opleveren voor verspreiding van een dierziekte, zoönose of ziekteverschijnsel.

Onder de maatregelen in de Wet dieren kunnen bijvoorbeeld vallen: ophokken, afschermen, op een aangewezen plaats houden, vastleggen of opsluiten, maar ook een verbod op vervoeren.

² Beleidsdraaiboek Bestrijdingsplichtige dierziekten [pdf \(overheid.nl\)](https://overheid.nl)

Niet-gereguleerde dierziekten

Bij een zoönotische uitbraak bij gezelschapsdieren kan er sprake zijn van een niet-gereguleerde ziekte. Indien er dan maatregelen nodig zijn kan de minister van LVVN besluiten om de ziekte aan te wijzen als gereguleerde ziekte en dit kan worden gedaan bij dierziekten, zoönosen en ziekteverschijnselen die (art 5.3 Wet Dieren):

1. besmettelijk zijn en waarvan verspreiding niet kan worden voorkomen met normale bedrijfsmiddelen;
2. naar het oordeel van de minister van LVVN een gevaar voor de diergezondheid kunnen opleveren, of
3. naar het oordeel van minister van VWS een ernstig gevaar voor de volksgezondheid kunnen opleveren;
4. zijn aangewezen in een EU-rechtshandeling betreffende overdraagbare dierziekten en naar het oordeel van minister van LVVN niet kan worden volstaan met de bij of krachtens die EU-rechtshandeling voorgeschreven maatregelen.

In het geval van deze leidraad betreft het een zoönose. Artikel 5.2 van de Wet dieren bevat een bevoegdheid voor de minister om zo spoedig mogelijk de door hem of haar noodzakelijk geachte besluiten tot bestrijding van een zoönose te nemen. De artikelen 5.4, 5.5 en 5.6 van de Wet dieren bieden de minister de bevoegdheid om, in geval van een besmetting, een verdenking of een gevaar voor verspreiding, maatregelen in te stellen met betrekking tot dieren, producten, voorwerpen, gebouwen, ruimten, terreinen en gebieden. Deze maatregelen moet de minister nemen in overeenstemming met de minister van VWS. Bij niet-gereguleerde zoönosen waar (nog) geen maatregelen kunnen worden genomen op basis van de Wet dieren, maar waar wel vanwege humane besmettingen of (ernstige) bedreiging voor de publieke gezondheid maatregelen nodig zijn, biedt de Wet publieke gezondheid daar een vangnet voor.

Aanleiding en de basis voor het instellen van de in het volgende hoofdstuk beschreven maatregelen is, onder andere, de risicobeoordeling van een gremium uit de zoönosenstructuur en/of de Deskundigengroep Dierziekten. Afhankelijk van de ernst van de situatie wordt één van de adviesgroepen uit de zoönosenstructuur gevraagd voor een risicobeoordeling, om op basis van die beoordeling een inschatting te maken over de toegevoegde waarde van het effect van mogelijk te nemen maatregelen.

Hoofdstuk 4 Maatregelen

Zoals hierboven beschreven worden de maatregelen die genomen kunnen worden bij een aangewezen zoönose, genoemd in artikel 5.4 t/m 5.9 van de Wet Dieren. De minister van LVVN is verantwoordelijk voor het instellen van maatregelen. De NVWA is in haar handhaving bevoegd tot bepaalde handelingen. Bij een vastgestelde zoönose inventariseert de NVWA ter plaatse de factoren die van invloed zijn op de verdere verspreiding van de ziekte en neemt maatregelen ter voorkoming hiervan. Naast ziektekundige overwegingen spelen ook andere overwegingen een rol, die worden hierna genoemd.

Het doel van het nemen van maatregelen is om verspreiding van de ziekte te voorkomen en de uitbraak te mitigeren. Maatregelen moeten steeds gebaseerd zijn op noodzaak, effectiviteit, subsidiariteit en proportionaliteit. Aan de hand van resultaten uit monitoring en surveillance kunnen maatregelen worden ingesteld of afgeschaald. Het toepassen van maatregelen is maatwerk. De minister kan de maatregelen beschreven in dit hoofdstuk toepassen, maar kan ook besluiten hiervan af te wijken als de (epidemiologische) situatie en ontwikkelingen daartoe aanleiding geven. Aanleiding en de basis voor het instellen van de hieronder beschreven maatregelen is, onder andere, de risicobeoordeling van een gremium uit de zoönosenstructuur en/of de Deskundigengroep Dierziekten. Daarbij kan het ook nodig zijn advies in te winnen bij het Maatschappelijk Impact Team (MIT). De verdere besluitvorming staat uitgewerkt in het Interdepartementaal beleidsdraaiboek Risicobeoordeling & -besluitvorming bij zoönosen. In dit hoofdstuk staan de mogelijke maatregelen beschreven alsook de verschillende processen die tot de keuzen van maatregelen leiden. Dit hoofdstuk vormt als het ware een toolbox waaruit de geschikte maatregelen kunnen worden gekozen.

Overwegingen

Naast ziektekundige overwegingen, zoals ernst van de verschijnselen bij mens en dier, en de mate van verspreiding, spelen onderstaande zaken ook een rol in het overwegen van de juiste maatregelen:

Intrinsieke waarde. Dieren hebben voor hun eigenaar een emotionele en/of financiële waarde, maar onafhankelijk hiervan ook een waarde van zichzelf. Dit betekent dat een dier waardevol is, omdat het een levend wezen is. Bij het nemen van besluiten over preventie en/of bestrijding van dierziekten en zoönosen is het van belang om rekening te houden met de gevolgen van deze besluiten voor de intrinsieke waarde van het dier.

Impact. Een uitbraak van een zoönose bij een gezelschapsdier kan een risico vormen voor de mensen in het huishouden, mensen in de omgeving, voor eventuele andere gezelschapsdieren en voor de volksgezondheid. In Nederland hebben zich eerder geen grootschalige uitbraken van zoönosen bij gezelschapsdieren voorgedaan. Een uitbraak kan een grote (maatschappelijke) impact hebben. Er kunnen vragen en zorgen leven over de (gevolgen voor) de gezondheid van het dier en de (gevolgen voor) de eigen gezondheid. Het is van belang om hier in de besluitvorming over de te nemen maatregelen oog voor te hebben. Daarbij kan zowel gekeken worden naar de impact van de maatregelen op het dier (diergezondheid, dierenwelzijn) als ook de impact op het huishouden (gezondheid, psychosociaal). Gezien de mogelijke impact is het belangrijk (ook in de communicatie) om oog te hebben voor de zorgen die betrokkenen hebben.

Het is belangrijk informatie begrijpelijk en overzichtelijk beschikbaar te stellen, en op heldere wijze de risico's te duiden. Ingrijpende maatregelen, zoals gedwongen euthanasie of quarantaine, worden zorgvuldig genomen.

Mogelijke maatregelen bij bevestiging van een zoönose

Het is van belang om per situatie te kijken wat de haalbaarheid en uitvoerbaarheid is van een maatregel; dat kan bij een zoönosesценario bij gezelschapsdieren complex zijn. Het kan zijn dat de benodigde maatregel of maatregelen in een bepaalde situatie niet hieronder worden genoemd, omdat specifieke situaties aangepaste maatregelen behoeven.

De maatregelen zijn op volgorde van impact (laag naar hoog) neergezet:

Maatregel	Extra informatie
Verplichting tot diagnostiek	
Afschermplicht, zoals een aanlijnplicht	Specifiek voor hond. Honden mogen niet loslopen en moeten in openbaar gebied aan de riem vastgehouden worden.
Behandelen of vaccineren van besmet dier	Verplichting tot behandelen of vaccineren (art 5.4, derde lid, onderdeel b, Wet Dieren).
Verbod op samenkomst	Dieren die niet uit hetzelfde huishouden komen mogen niet met elkaar in contact worden gebracht.
In quarantaine plaatsen of binnenhouden	
Verplaatsings- en vervoersverbod	
Bezoekersverbod	
Tijdelijk/permanent fokverbod	
Verplichte castratie	Mogelijkheden hierbij zijn tijdelijk (via chemische castratie) of permanent.
Preventieve behandeling of vaccinatie van dieren in omgeving	
Euthanasie van het besmette dier	Zeer zware maatregel
Euthanaseren van op locatie gevoelige diersoorten	Zeer zware maatregel
Traceren en euthanaseren van in de omgeving aanwezige	Zeer zware maatregel

Sociaal-emotionele gevolgen

Een uitbraak van een zoönose kan leiden tot ziekte bij het dier en de mens. Naast fysieke symptomen door de zoönose zelf, kunnen de gevolgen van de uitbraak en de maatregelen ook tot psychosociale klachten leiden. De NVWA heeft ten tijde van een uitbraak van een zoönose contact met de houder van het dier. Indien nodig kan de NVWA bij vermoeden van psychosociale problematiek een signaal geven aan de GGD. Bij ingrijpende maatregelen is het advies altijd in te zetten op nazorg van de eigenaren. De GGD kan vervolgens per situatie bekijken welke zorg het beste aan de betrokkene(n) geboden kan worden en zorgen dat deze zorg ingezet wordt. Daarnaast moet ook rekening gehouden worden met maatschappelijke impact, het niet willen naleven van de maatregelen, impact van handhaving, etc.

Opheffen van maatregelen

Het verloop van een uitbraak wordt bepaald door de ziekteverwekker, de populatie, de maatregelen en de naleving daarvan. Op voorhand kan niet worden beschreven wanneer maatregelen kunnen of mogen worden opgeheven, maar bij het afschalen zullen met dezelfde criteria rekening worden gehouden als tijdens het instellen van maatregelen. Per situatie besluiten de ministers van VWS en LNV om, eventueel gefaseerd, de maatregelen op te heffen. Dit gebeurt mede op basis van risicobeoordelingen. Een verdere uitwerking van de nafase staat beschreven in het Interdepartementaal beleidsdraaiboek Risicobeoordeling & -besluitvorming bij zoönosen.

Knelpunten

- **Traceren en lokaliseren.** Bij het bestrijden van een zoönose bij gezelschapsdieren wordt het traceren en lokaliseren van gevoelige dieren en mogelijke contactdieren uitgevoerd. Dit zal gaan via bron- en contactonderzoek, uitgevoerd door de GGD (humaan) in samenwerking met de NVWA (veterinair). Een knelpunt hierbij is dat er nog geen gebruik kan worden gemaakt van I&R voor het lokaliseren van traceren van honden, katten en vogels. In de praktijk zal het lastig zijn alle betrokken huisdieren en hun eigenaren op te sporen.
- **Aanspreekpunt.** Houders van gezelschapsdieren zijn niet of gedeeltelijk verenigd in één groep, dus er is niet een duidelijk aanspreekpunt voor de overheid.
- **Grootte effect.** Bijna 4 miljoen huishoudens hebben een gezelschapsdier (bijna 50% van de huishoudens), waardoor een grootschalige uitbraak effect heeft op veel huishoudens.
- **Uitvoerbaarheid.** Een uitbraak onder gezelschapsdieren zal tot tegenstrijdige reacties leiden. Aan de ene kant zal gevraagd worden om de ziekte zo effectief mogelijk te bestrijden. Aan de andere kant zullen sommige diereigenaren zich verzetten tegen maatregelen die betrekking hebben op hun huisdier. Dit laatste effect zal groter zijn als het gaat om maatregelen die het welzijn van het dier aantasten of onomkeerbaar zijn. Het instellen van maatregelen heeft direct invloed op het privédomein van

mensen en raakt mensen in de persoonlijke sfeer. Daarnaast zullen het handhaven en controleren van de maatregelen mogelijk een knelpunt zijn.

Hoofdstuk 5 Communicatie

Het doel van communicatie is om de situatie te duiden en de afwegingen die hebben geleid tot maatregelen en de maatregelen zelf toe te lichten. In de volgende documenten zijn zaken over communicatie die ook betrekking hebben op zoönosencrises opgenomen: Beleidsdraaiboek bestrijdingsplichtige dierziekten³ en Interdepartementaal beleidsdraaiboek Risicobeoordeling & -besluitvorming bij zoönosen.

Het Rijk communiceert over overheidsbeleid en politiek gevoelige zaken, de regionale overheid over regionale zaken binnen de kaders van het Rijk en de uitvoeringspartijen en sector over uitvoeringszaken. De NVWA neemt, in overleg en in samenwerking met het ministerie, de handhavingscommunicatie voor haar rekening.

Bij gezelschapsdieren is er sprake van een emotionele band met het dier. De gezelschapsdiereneigenaar is doorgaans geen professional en heeft niet per definitie kennis van dierziekten en zoönosen en wet- en regelgeving op dit gebied. Bij de communicatie moet ook rekening gehouden worden met (een bepaalde mate van) 'zoönosegeletterdheid' en de communicatiestijl. Het advies kan zijn om een professional of team aan/in te stellen die ervaring en expertise hebben op het gebied van communicatie met dit soort doelgroepen, waarbij belang van maatregelen goed moet worden uitgelegd. De NVWA kan bij lastige casussen besluiten een regionaal veterinaire consulent in te zetten. Ook kan de infectieziekteafdeling van de GGD betrokken worden. Houders van gezelschapsdieren zijn niet georganiseerd en tevens niet geregistreerd.

Communicatiedoel

Het doel van communicatie is:

1) Informatie verstrekken

- Duidelijkheid geven over de situatie. Wat is er aan de hand, wat zijn de mogelijke gevolgen, wat kan men nog verwachten?
- Informatie over het proces geven: op welke manier wordt de situatie aangepakt?
- Benoemen wat nog niet bekend is en wat er wordt gedaan om meer informatie te verkrijgen.

2) Handelingsperspectief bieden

- Wat kunnen mensen zelf doen om verspreiding te voorkomen? Hoe kunnen ze zichzelf en hun omgeving beschermen?
- Uitleggen en onderbouwen van adviezen en maatregelen die worden genomen om een uitbraak te voorkomen, in te dammen of de gevolgen te verkleinen.
- Mensen motiveren en stimuleren de maatregelen op te volgen.

3) De situatie erkennen

- Onzekerheid, emoties en zorgen erkennen door ze te benoemen en hierdoor aansluiten bij de beleving van burgers.

Communicatiedoelgroepen

- Diereigenaren
- Directe omwonenden
- Fokkers en dierhandelaren

³ [Beleidsdraaiboek bestrijdingsplichtige dierziekten \(algemeen deel\) | Publicatie | Rijksoverheid.nl](#)

- Professionals uit de dierenbranche
- Dierenartsen
- Huisartsen
- Sectororganisaties
- Algemeen publiek
- Betrokken overheidsorganisaties
- Politiek
- Rijksoverheid
- Gemeenten

Mogelijke communicatielijnen

Vanwege de grote niet-georganiseerde groep is communicatie via één kanaal en in één communicatiestijl niet mogelijk. Passende communicatie via verschillende kanalen en richting verschillende doelgroepen is essentieel in het bereiken van een zo divers mogelijke groep mensen. Er zal passende communicatie gezocht moeten worden, waarbij gecontroleerd moet worden of de juiste doelgroep is bereikt. Suggesties over communicatielijnen die in een dergelijke situatie zijn:

- (Lokale) Dierenartsenpraktijken/dierenartsketens
- GHOR veiligheidsregio
- Gemeenten
- Dierenwinkels
- (Lokale) kranten
- Hondenscholen
- NVWA-ers op locatie
- Landelijke Inspectiedienst Dierenwelzijn
- LICG
- Raad van Bestuur op kynologisch gebied in Nederland/stambomen hond
- Stambomen, kattenvereniging (bijv. Mundikat)
- Dierenasiel
- Infectieziekten afdeling GGD
- Sociale media/influencers
- Landelijke media

Aandachtspunten voor communicatie

Betrokkenen

- Maatregelen op besmette locaties (b.v. vervoers-/verplaatsingsverboden)
- Dierenwelzijn
- Emotionele problemen bij houders en andere betrokkenen
- Informatiepunt (waar betrokkenen met vragen terecht kunnen)
- Reacties van/effect op directe omgeving
- Uitleg noodzaak van maatregelen

Voor algemeen publiek

- Informatie over wat bekend en onbekend is over de potentiële zoonose
- Beelden die instellen van maatregelen in een gebied kunnen oproepen
- Gevolgen voor samenleving
- Informatiepunt (waar algemeen publiek met vragen terecht kan)

Hoofdstuk 6 Variabelen voor scenario ziekte X

Er kunnen bij verschillende diersoorten in het kader van ziekte X verschillende

factoren meespelen die moeten worden gewogen (de manier van besmetten, de symptomen van mens en van dier etc.). Bij het nemen van beslissingen in zo'n geval zijn er veel variabelen om rekening mee te houden. Deze variabelen maken het onmogelijk een scenario te schetsen dat dient als leidraad. Daarom worden hieronder allerlei variabelen genoemd die een belangrijke rol spelen en tijdens een uitbraak ook kunnen veranderen.

Variabelen

- Pathogeen
- Gevoelige diersoort(en)
- Transmissie naar andere dieren/diersoorten
 - Transmissieroute
 - Transmissiesnelheid
- Transmissie naar mensen
 - Transmissieroute
 - Transmissiesnelheid
- Ernst van ziekte bij het dier, morbiditeit en mortaliteit
- Ernst van ziekte bij de mens, morbiditeit en mortaliteit
- Mogelijkheden voor curatieve behandeling
- Mogelijkheden voor preventieve behandeling
- Wijze waarop het dier wordt gehouden
 - Zijn er mensen in het huishouden waar extra rekening mee moet worden gehouden, zoals ouderen, zwangeren, baby's, kinderen en mensen met een verzwakt immuunsysteem?
 - Meerdere dieren in het huishouden?
 - Komt het dier buiten en/of in contact met andere dieren?
 - Komt het dier in contact met andere mensen dan in het huishouden?
 - In (thuis)quarantaine voor het dier mogelijk?
- Omgeving
 - Stedelijk/landelijk gebied
 - Aanwezigheid van andere dieren in de omgeving en contact daarmee (bijv. losloopgebied)
 - Aanwezigheid van wilde dieren in de omgeving en contact daarmee
 - Traceringsmogelijkheid gevoelige dieren in de omgeving

Bijlage 1: Aanvullende nationale documentatie en relevante draaiboeken

Document	Partij	Meer informatie
Interdepartementaal beleidsdraaiboek Risicobeoordeling & -besluitvorming bij zoonosen	LVVN-VWS	
Bestuurlijke Netwerkkarten Crisisbeheersing – Bevoegdheidenschema 3: Geneeskundige hulpverlening en infectieziektebestrijding (IFV)	NIPV	Bestuurlijke netwerkkarten - Nederlands Instituut Publieke Veiligheid (nipv.nl)
Departementaal Handboek Crisisbeheersing	VWS	
Departementaal Handboek Crisisbesluitvorming	EZK-LVVN	
Draaiboek Afhandelen verdenkingen dierziekten en zoonosen (NVIC)	NVWA	Draaiboeken dierziektebestrijding Dierziekten en zoonosen NVWA
Draaiboek Generiek	LCI, RIVM	Generiek draaiboek LCI richtlijnen (rvm.nl)
Handboek Crisisbesluitvorming DG Agro	Ministerie LVVN-DG Agro	
Handboek Incident- en Crisisbeheersing	NVWA	NVWA draaiboek Afhandeling verdenkingen dierziekten & zoonosen

		• NVWA Incident- en Crisisbeheersing (NVIC) – Draaiboek afhandelen verdenkingen dierziekten en zoönosen • NVWA uitvoeringsdraaiboeken dierziekten en zoönosen (per dierziekte)
Nationaal Handboek Crisisbeheersing	Nationale overheid	Nationaal+Handboek+Crisisbeheersing.pdf
Vademecum Zoönosen	RIVM	Vademecum Zoönosen One Health
Werkplan regionale ondersteuning infectieziektebestrijding	RIVM	Regionale ondersteuning infectieziektebestrijding RIVM